

duisend geschiedde zulks op slechts enkele plaatsen, maar nu de studenten de zaak ter hand hebben genomen, kan het maar kort duren, of de vijandschap zal in alle deelen van het land, tot in de uiterste hoeken toe, uitbreken. En wanneer deze dan, gelijk reeds hier en daar geschiedde, tot handtastelijken voert, zou de beweging op een groote vervolging der Christenen uitloopen.

Om maatregelen aan te kunnen wijzen tot tegengaan van zulk een vreeselijk gebeuren, moest eerst de oorzaak van de vijandige beweging worden opgespoord.

Een jonge Chinees hield nu een referaat in den Raad over „Christus, de Christenen en de anti-Christelijke beweging“, uitgaande van het woord van Jezus tot den eersten vervolger gesproken: Saul, Saul, waar om vervolgt gij Mij?

Drielei oorzaak wees hij aan: 1. De tegenstanders zien, dat de economische en politieke krachten van het Westen (Europa en Amerika) het bestaan van China bedreigen, terwijl het Christendom daarmee hand in hand gaat; 2. het schijnt hun toe, dat de christelijke kerk de Chineesche vorming verwaarloost, en de jonge kinderen wil opleiden in een buitenlandsche sfeer van denken; 3. zij zien den godsdienst als een uitvinding van de hogere klassen, om de volksmassa's tevreden te houden.

Ook werd erop gewezen, dat de vijandschap ook wel tegen Christus' persoon gaat, maar dat anderzijds ook door velen veroordeeld wordt, dat de christenen niet de liefde en de leer van Christus in praktijk brengen.

Bij de bespreking merkte een der leiders op: zijn er bij onze tegenstanders blinde vooroordeelen, laat ons ze over het hoofd zien; zijn er valsche opvattingen, laat ons ze met geduld weerleggen; heeft de kerk zich politiek en sociaal met verkeerde verhoudingen ingelaten, laat ons deze herzien; zijn er onder ons christenen met anti-christelijke trekken, laten wij ze uit ons midden uidoen; gaat het om fundamentele vraagstukken als de opvatting van den persoon en het werk van Jezus Christus, laat ons onze tegenstanders openlijk en moedig tegengaan. Waarachtige verootmoediging en erkenning van onze fouten is wezenlijke vooruitgang, waarbij niets te verliezen en alles te winnen valt.

In dezen geest werden de besprekingen twee dagen lang gevoerd.

Het strekt tot eer der vergadering, dat zij zoo zichzelf bevestigde, maar het bleef moeilijk een weg tot wegneming van het kwaad in eigen boezem en tot terugdringen van de anti-christelijke beweging aan te wijzen.

Opmerkelijk was het dan ook, dat men niet kwam tot het aannemen van groote resoluties, en ook geen gemeenschappelijk adres zond aan de anti-christelijke studenten, en evenmin krachtige reformatie aanpreekt in de kerken zelf. Tot dit alles was de Raad niet in staat.

Daarom stelde de Raad zich tevreden met het richten van een schrijven aan de kerken zelf, waarin werd aangespoord het doel der kerk na te streven, en zich dus als kerk van Christus in alles te openbaren.

Dat is al heel weinig. En men vraagt zich af, waarom de anti-christelijke beweging niet eens genoemd werd in dit schrijven, en alzoo met name tegen deze beweging gewaarschuwd werd? Hier komt een groot bezwaar aangaande het bestaan en den arbeid van zulk een Raad aan het daglicht, waarin allerlei elementen vertegenwoordigd zijn, van streng orthodox af tot brutaal modern toe; dat breekt de kracht in het optreden naar buiten, omdat er geen wezenlijke eenheid is. En dat valt in een kwestie als de anti-christelijke beweging al bijzonder te betreuren.

Over de schoolkwestie volgde een afzonderlijk artikel.

J. D. WIELENGA.

PERS-SCHOUW.

Heilige-Land-Stichting.

Het treft, dat juist op den dag, toen in de persschouw van dit blad een artikel werd opgenomen over de Heilige-Land-Stichting, in het „Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur“ over dezelfde stichting een opstel verscheen met een critische beschouwing, die zich gereedelijk aansluit bij wat onze lezers verleden week is voorgelegd. Uit het artikel van Favonius neem ik deze passage over:

Men wordt verzocht een der geestelijken-geleiders te volgen die het gezelschap tot uitlegger zal dienen. Hij staat nonchalant te oreëren voor de Bron met de Christus-afbeelding, waarin we hoogst bezwaarlijk den Christus van onze verbeelding weervinden; we zijn aan zooveel goud, aan deze Assyrisch-Egyptische voorstelling niet gewend, noch aan de herhalingen en voor Bijbelonkundigen weinig begrijpelijke toespelingen van den jongen man, die een paar fanatieke oogen en een zeer gering redenaartalent bezit, maar des te meer woorden... Als onze dominees toch eens zoo onbeholpen preeken... Ik geloof, dat we ook met onzen uitlegger het niet getroffen hebben... Maar we volgen hem, als een kudde den herder; hij voert ons met een snelheid, slechts door de zijner woorden geëvenaard, naar de Nazarethkapel, waar de aankondiging der Geboorte in beeld is gebracht. We zien het huis van den gewonen handwerksman in Palestina, en in de kapel daarachter, vele afbeeldingen, weinig kunstvol en zeer naïef van schildering, waarbij alweer een preek vol herhalingen de menschen op de vlucht drijft; het is wel buiten nat, maar binnen zeer, zeer droog, en... bovendien hooren we met ergernis, dat de uitlegger in zijn verklaring en aansporing om tot Maria te bidden, het door zoo velen geprezen objectief stand-

punt zijner uitlegging prijst. Eindelijk, eindelijk gaan we verder... we draven nu over het grondgebied, loopen in de haast een der vele collectebussen voorbij, uit de opbrengst waarvan wordt gebouwd, zien en passant den timmerwinkel (in afb.) van Jozef, en naderen het meest interessante van den ganschen tocht: de afbeelding eener caravansera, waar we een goeden indruk krijgen van een herberg zooals die ten tijde van Jezus' geboorte moet geweest zijn. Alleen de uitlegger bederft het weer een beetje, ditmaal door zijn streven naar objectiviteit. Hier tracht hij namelijk een verklaring te geven van het feit der geboorte in de herberg, en het „liggende in de kribbe“. Wel zegt hij herhaaldelijk, „zooals u lezen kunt“, maar wat we dan eindelijk lezen kunnen en waar, vermogen we uit de zee van woorden die hij er over mistort, niet op te vissen. Iemand maakt de opmerking, heel bescheiden en zachtmoedig, of 't niet wat korter zou kunnen, maar in het korte gesprek, dat op deze vraag volgt blijkt, dat ze niet als bescheidenheid verstaen is, en de vrager krijgt een aanwijzing over den kortsten weg om er uit te komen...

Nog in de verte hooren wij 's mans schelle en fanatieke stem. We zijn blijde weer in den regen te loopen; de heele Statie hebben we niet afgezien, den Calvarieberg niet beklommen, waar het kleine houten kruis toch geen beeld kan geven van wat we niet eenmaal wenschen te zien, ook niet verbeeld te zien, en we vragen elkander af, hoe het mogelijk is, dat deze stichting den naam heeft verkregen dat zij zoo stichtelijk is, dat het zoo'n vroom gezicht is de netmetjes daar onafgebroken dag en nacht te zien bidden... terwijl wij toch, als Protestanten, onder vroomheid zoo iets geheel anders plegen te verstaan. Mij lijkt heel dit gedoe een niet mooie, weinig schoone, en in zekeren zin zeer onaantrekkelijke propaganda voor het Roomsche-Katholicisme!

Lang niet matsch, zooals men ziet. En dan komt daar nog bij dit onderschrift van Prof. Obbink:

Favonius vergunne mij hier een enkel woord bij te voegen. Ik ben dezen zomer ook op de „H.L.-stichting“ geweest. Ook heb ik het Heilige Land zelf gezien. En ik ben niet alleen ontuchteld maar ook geërgerd over het boerenbedrog, dat daar bij Nijmegen wordt gepleegd. Er is zelfs niet getracht om het Heilige Land na te bootsen. Het lijkt er eenvoudig niets op. Al was de imitatie nog zoo zwak, als er maar een poging tot imitatie was! Geen sprake van. De duizenden die daar zich als schape laten rondleiden in de naïeve meening, dat ze ook maar een zweem van schijn van schaduw van een indruk krijgen van het Heilige Land, worden wel heel erg bij den neus genomen. Golgotha, de Cenakelkerk, het h. graf, de „berg“ der hemelvaart, de „vallei“ Kedron, ook de afstanden en verhoudingen, kortom alles is glad mis. Als men dat voor een, zij het nog zoo zwakke, imitatie van het H. Land uitgeeft dan is dat volkomen onkunde of — iets anders.

Wij buitenstaanders, die noch de omgeving van Nijmegen noch Palestina kennen, kunnen moeilijk oordeelen. Maar de Roomschen zelf mogen op deze dingen wel eens antwoorden. Want de Stichting wil niet alleen herinneringen wakker roepen aan een heilig verleden: zij doet wel degelijk haar best, om den schijn van wetenschappelijke getrouwheid te bewaren. Wie b.v. de „Annalen der Heilig-Land-Stichting“ inzielt, treft daar, behalve meer stichtelijk bedoelde lectuur, ook met archeologische bijzonderheden en illustraties opgevulde beschouwingen over zeden en gebruiken van Palestina. Zelfs de rubriek „correspondentie“ in dit blad neemt sterk archeologische allures aan.

En wat de stichtelijkheid betreft, men kan haar wel proeven uit dit citaat, gekozen uit genoemde „Annalen“:

Jammer, dat gij allen niet eens de plaatsen kunt gaan bezoeken, waar 't bloed van den minnenden Meester vloeide, dat gij uwe voetstappen niet eens kunt gaan drukken in de zijnen en daar ter plaatse niet eens een werkelijk kruishout op uw gevoelige schouders kunt torsen; jammer, dat gij niet eens een nacht kunt gaan uitschreien al uw leed ginds bij die groeve, waaruit eens het kruis des Heeren oprees!

De Heilig-Land-Stichting wil dat jammer zooveel mogelijk wegnemen, door u hier in ons land een sprekend beeld te geven van de vroegere werkelijkheid.

Gij zult Gethsemané bezoeken, gij zult het Pilatus-rechthuis betreden, gij zult zien, op welke plek ergens van zijn paleis Jezus moet geësceld en met doornen gekroond zijn, gij zult van daar uit, het lijden overpeinzend, dezelfde richting inslaan als Jezus inging, langs een weg met omtrent dezelfde kronkelingen als vroeger de Jeruzalemsche weg, zult gij eenzelfde vallei dalend en klimmend doorgaan, als Jezus doorging, gij zult eenzelfde berg beklimmen als Jezus beklom, omtrent zoovele voetstappen zetten als Jezus zette, gij zult op denzelfden afstand als van den eigenlijken Calvarie-berg, dezelfde richting in als ginds, eenzelfde groeve vinden, als een nieuwe grafspelonk ingericht, aan Jezus' grafspelonk gelijk. En daar zult gij uitrusten, uitrusten van de vermoeienis van het leven, en tranen uitschreien, niet tranen van bitterheid, maar tranen van zoetheid, niet tranen van wanhoop, maar tranen van hoop, en die verkwikkende rust zal u op doen staan in fersheid en lenigheid van leden, in kolossale, in de hoogste menschenkracht — en gij zult heengaan en voortaan met een blij en opgeheven gelaat uw weg vervolgen, voortaan wetend wat leven is.

Zoo dan treedt de Heilig-Land-Stichting de vragende menscheid tegemoet om tot haar geluk mede te werken aan de oplossing der groote levensvraag, de vraag des lijdens.

Dat alle Nederlanders haar helpen, al is het maar met een penningke, of een gebedje, of een beetje goeden wil.

Als Rome zoo inzet en zoo propageert, dan zal het wel op critiek als hierboven gegeven worst, mogen antwoorden. Tenzij het afgeschrikt wordt door Prof. Obbink's woord (zie in het nummer der vorige week rubriek: kerkelijk leven), dat het niet zoo „staal“ beschuldigin-

gen te weerleggen en dat men dus ook zijn critiek dus maar in ootmoed dragen en voorbijgaan moet... K. S.

BOEKBESPREKING.

„Zuid-Afrika“, Reisindrukken door Dr H. H. Kuiper.
Amsterdam — N.V. De Heraut, 1925.

Superieur werk, dat de ongemeen verzorgde uitvoering meer dan verdiende. Zoo is dit boek geworden een genot voor den geest en een lust voor het oog. Als geroutineerd reiziger stelde prof. Kuiper de hem aan geboren zeldzame opmerkingsgave op zijn tocht door Afrika in volle aktie en wist wat met prachtig contrast was vastgelegd op het negatief van zijn herinnering weer te geven in den erfelijken beeldhouwden Kuiperstijl. Verrassend zijn vaak de typeeringen en karakteristieken. De schrijver drong tot de „ziel“ van het Afrikaansche volk door. Hij heeft oog zoowel voor de gebreken als voor de deugden. Al verliezen de Afrikaanders daardoor soms iets van het romantische, waarin verschillende verhalen over den worstelstrijd hen hielden, ge krijgt er hen te meer lief om.

Wat aan Holland niet gelukte, daarin zijn blijkbaar de Afrikaanders geslaagd: een goddrukte preek van prof. Kuiper los te krijgen. Men zal dit onder ons op prijs weten te stellen.

Verhoogt deze preek de waarde van dit boek, evenzeer doet dit de lezing over Calvijn. Deze overtreft mij al het vorige. Ze is wondermoet.

Men noteere dit boek voor de komende geschenkdagen.

„Van Groenland tot de Zuidpool“, door W. N. Broekhuysen, A. van Deursen en J. Muiderman.
Wageningen — Gebr. Zomer en Koning, z. j.

Voorzeker viel het niet gemakkelijk een vervolg samen te stellen op „Van de Noordkaap tot den Bosporus“, dat terecht zulk een goede pers kreeg. Het mocht er niet beneden blijven. En het deed dit ook niet. Zelfs is de afwisseling nog rijker. Men kan de keuze der stukken slechts bewonderen. Ze getuigt van fijnen smaak.

Men vindt hier schoone bladzijden over China, Japan, Perzië, Mesopotamië, Palestina, Egypte, Arabië, Afrika, Canada, de Vereenigde Staten, Centraal- en Zuid-Amerika, Australië, de Zuidpool enz. gesproken.

Ware het boek van prof. Kuiper voor deze saamlezing verschenen, zoo zou dit ongetwijfeld zijn geciteerd.

De verzamelaars meden het banale en legden beslag op het bijzondere.

Dat de beoefening der aardrijkskunde en de reisna ervan profiteeren!

„Persoonlijkheid en Karakter volgens de Heilige Schrift“, door Dr S. O. Los.
Kampen — J. H. Kok, 1925.

Het kan niet genoeg gewaardeerd, dat iemand als Dr Los aan zijn zoo drukke predikantspraktijk nog zooveel tijd voor studie weet te ontwoekeren. In dit opzicht kan hij velen, die, hoewel door God met rijp studiegaven versierd, die talenten in de praktijk begraven, tot een prikkeldend voorbeeld zijn.

En hij kiest niet de gemakkelijkste onderwerpen! Hij zet zijn voet op veelszins onontgonnen terrein en moet daar eerst paden vasttrappen.

Ook achter dit boek zit veel onderzoek en deek arbeid.

Uit wetenschappelijk oogpunt heb ik tegen dit werk ernstige bezwaren. De schrijver zal wel vermoeden, welke die zijn. Bij een andere gelegenheid heb ik reeds kenbaar gemaakt, hoe ik verschillende praemissen, waarvan hij in de psychologie nitgaat, niet de juiste acht. Ik zie dit in dit boek bevestigd. Maar het geeft geen zin, dit in een populair blad als het onze nader te adstrueeren. Het zij genoeg, dat de schrijver mij begrijpt.

Maar al moest ik dit even aanstippen, omdat wij ook in onze recensien opecht moeten zijn, zoo zou ik niet gaarne voorbij zien de vele voortreffelijke opmerkingen, welke hij maakt.

Een predikant, die om een tekst verlegen zit, kan door de lezing van dit werk licht op een idee worden gebracht, ook al is hij het niet steeds met den schrijver eens. Het komt hier natuurlijk op Kombinationsgabe aan. Meer dan één gedachte uit dit boek kan ook op andere lezers bevruchtend werken.

Ook voor deze pennevrucht van Dr Los hebben we veel respect.

„Voor Hart en Leven“, Schriftverdenkingen van Dr K. Dijk. Eerste Bundel.
Amsterdam — N.V. Dagblad en Drukkerij De Standaard, 1925.

Er zijn meditaties, welke u in de eenzaamheid voeren en u daar alleen laten. Zoo schreef ze Augustinus en na hem de groote mystieken.

Er zijn er, die u meenemen naar een intiem vertrek en u zetten aan de voeten van een ingeleide. Zoo schreef ze Kuiper.

Er zijn er ook, die u in de gemeenschap der heiligen brengen. Zoo schrijft ze Dr Dijk.

Al schrijvende hoort ge hem. En niet gij alleen hoort hem, maar velen met u. Zij gingen blijkbaar aan preeken vooraf en zijn denklijk wel uit preeken geboren.

Ieder genre heeft zijn voor en tegen.

Het genre van Dr Dijk biedt het niet geringe voordeel, dat ze zich niet alleen aangenaam lezen, maar ook voorlezen laten. En dat niet alleen aan het stille ziekbed, maar ook in brederden kring. Dan komen ze zelfs eerst goed tot haar recht.

Van zulke lectuur, vooral als een deskundige als Dr Dijk ze biedt, kunnen we niet spoedig genoeg krijgen. De voorraad moet telkens weer aangevuld. Gelukkig, dat Dr Dijk blijkens het „Eerste Bundel“ dit ook

van plan is. geestelijk lev. Er zit pla leend aan d heden ons d den Prediker. stukken van De laatste tualeit.

De Slechts we te schrijven.

Es Fernho. Eerst moe zal daarom in te zien e

Maar heeft getroffen doe aangevallen.

Mag als ei brenet, die u geheel. En d met heel het jkt een buite door de ind

Kleine opn deze. Op 31 rekenen met christen leeft

Het derde diem datum l

gro A.

Prof. Noort Men kan her indien alle n binnen niet a Schriftvertalin allezins gew

Gelukkie is broeder dan i hij de parafr aandrigen? I die alle kwes

zagen we me daardoor in t boek hij late

hier 7 bladzj in een volksn hoort te zijn

De uiterlijk zekerd? — ev

J. V. G. Mar

De bewerkin behooren o.i. b en uittemend van niet minde standpunt

Dit alles we vestigd.

In zijn groo kan ik mij oc is het „een tee rijk“. Volgens druk bl. 109— schreven.

Vanzelf heeft Maar waar d de woorden v hun rechte ver tot elkander

In ieder gev en voor zijn w Op menig p

steijn Ga Ma

Met Dr van E bikt de leiding te hebben geds man, die ook i voor de Schrift

Daar hij ges hij ook prof. e heeft kunnen r

Wat wij ech beiden in men talen komen.

Zoo steunt e er uiteraard vez Dr v. R. is

Maatsen zeer

„L. Dr K. Zu

Een nummer In de inleid van Calvijn geb Calvijn naar tie

zoo, dat de ac dan in drie ho tegen den Herve

En Dr Kaajan ook sterv

Een mooi po